

HARRASTUKSIA KOULUIHIN

OPAS YHDISTYKSILLE JA MUILLE
HARRASTUSTEN JÄRJESTÄJILLE

HARRASTAMISEN
SUOMEN MALLI

Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluista ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Harrastuksia kouluihin –

opas yhdistyksille ja muille harrastusten järjestäjille

Tekijätöryhmä: Tanja Huuskonen, Raija Lambacka, Marianna Tarhala,
Maria Ulvinen, Alekski Valta & Tarja Vartiainen

ISBN 978-952-69965-0-9 (nidottu)

ISBN 978-952-69965-1-6 (PDF)

Painatus: Eräsalon Kirjapaino Oy

Painopaikka: Tampere

Taitto: Vilma Juutinen

Valokuvat: Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto ry

ja Suomen Olympiakomitea ry

Sivu 11: Harri Kapustamäki, Laukaa

Sivu 13, 18: Vesa Rönty, Kalajoki

Sivu 34: Anssi Mäkinen, Lempäälä

Sivu 1 Gonzagon / Shutterstock.com

Sivu 25 Beatriz Vera / Shutterstock.com

Sivu 38 SeventyFour / Shutterstock.com

Kannen ja sivujen 5, 8, 10, 12, 16, 24, 26, 28, 31 ja 32 kuvitukset: Kaisa Eskola

Tämän oppaan tekemiseen on saatu avustusta
opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

SISÄLLYS

sivu 4	<i>LUKIJALLE</i>
sivu 5	<i>PIKAOPAS: NÄIN PÄÄSET MUKAAN HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIIN</i>
sivu 7	<i>HARRASTAMISEN VUOSIKALENTERI</i>
sivu 8	<i>HARRASTUSTEN JÄRJESTÄJÄ: MITEN, MIKSI JA MILLÄ EHDOKKAILLA MUKAAN?</i>
sivu 10	<i>HARRASTUSTEN JÄRJESTÄJIEN HAKU JA VALINTA</i>
sivu 12	<i>HARRASTUSTOIMINNAN SUUNNITTELU JA ORGANISOINTI</i>
sivu 24	<i>HARRASTAMINEN KOULUSSA</i>
sivu 26	<i>HARRASTAMISEN SUOMEN MALLI</i>
sivu 28	<i>LASTEN JA NUORTEN TOIVEIDEN KUULEMINEN</i>
sivu 30	<i>JOKAISELLA LAPSELLA JA NUORELLA ON OIKEUS MIELUISAAN HARRASTUKSEEN</i>
sivu 31	<i>KAIKILLE AVOIN JA SAAVUTETTAVA HARRASTUS</i>
sivu 34	<i>VALMIIT MATERIAALIT, MALLIT JA IDEAT</i>
sivu 35	<i>LÄHTEET</i>
sivu 36	<i>LISÄTIEDOT</i>

**TÄTÄ MERKKIÄ SEURAAMALLA LÖYDÄT
LISÄÄ MATERIAALEJA**

LUKIJALLE

Harrastamisen Suomen mallin lähtökohtana on lapsi ja nuori. Harrastustoiminnan tulee innostaa heitä, vastata heidän toiveitaan ja kiinnostuksenkohteitaan sekä antaa tietoja, taitoja ja tietysti kavereita.

Suomen mallin onnistumisen ratkaiseva tekijä ovat ammattitaitoiset ohjaajat, järjestäjäorganisaatiot ja seurat. Ohjaaja voi merkittävästi tukea lapsen ja nuoren kehittymistä ja itsetuntoa. Hyvä ohjaaja saa lapsen tulemaan ryhmään viikosta toiseen. Monelle lapselle ja nuorelle avautuu Suomen mallin kautta pääsy harrastukseen, jota ei ole ollut aiemmin kunnassa tarjolla tai jonka kustannukset ovat perheelle olleet liian suuret.

Yhdenvertaisuus onkin keskeinen ulottuvuus. Harrastukset tulee saada lasten ja nuorten luo kaikkialla Suomessa. Tässä tarvitaan valtakunnallisten toimijoiden ja kuntien yhteistyötä.

Kannustan harrastusten järjestäjiä luomaan uusia harrastussisältöjä. Keskeistä on kuulla nuorta sukupolvea ja heidän ideoitaan. Parhaimmillaan eri alojen ammattilaiset voivat lasten ja nuorten kanssa tehdä myös oivalluksia: mikä tänä päivänä innostaa nuorta liikkumaan, mikä saisi lapset ja nuoret kiinnostumaan lukemisesta tai millaisia elokuvia he haluaisivat katsoa. Tämä on osaltaan omiaan luomaan onnistumisen kokemuksia nuorelle polvelle.

Harrastamisen Suomen mallin todeksi tekeminen on tulevaisuustyötä, jonka merkitys ulottuu pitkälle.

Iloa ja intoa harrastustoiminnan edistämiseen toivottaen.

Antti Kurvinen
tiede- ja kulttuuriministeri

“Harrastamisen Suomen mallin todeksi tekeminen on tulevaisuustyötä, jonka merkitys ulottuu pitkälle”, kertoo tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen.

PIKAOPAS: NÄIN PÄÄSET MUKAAN HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIIN

Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Kunnat järjestävät harrastustoimintaa perusopetuksen vuosiluokille 1.-9. Toimintaa järjestetään myös yksityis- ja harjoittelukoulujen oppilaille.

Harrastamisen Suomen malli luo harrastuksen järjestäjille mahdollisuuden kuntayhteistyöhön koulupäivän yhteyteen rakennetun harrastustoiminnan muodossa. Osana mallia kunnat hankkivat lapsille ja nuorille maksutonta harrastustoimintaa esimerkiksi ostopalveluna urheiluseuroilta ja muilta harrastusten järjestäjiltä. Lukuvuonna 2021-2022 mallissa on mukana 235 kuntaa eri puolilta Suomea.

1

OTA YHTEYTTÄ KUNNAN HARRASTUSKOORDINAATTORIIN JA SELVITÄ, MILLAISIA TARPEITA KUNNASSA ON

- Tarjoa rohkeasti oma harrastuksesi mukaan toimintaan ja tiedustele mahdollisuutta päästä esittelemään harrastusta välitunnille tai harrastustapahtumiin esim. Harrastusviikolle.
- Kunnan harrastuksista vastaava henkilö löytyy useimmiten liikunta-, kulttuuri-, nuoriso- tai opetustoimesta.

2

OSALLISTU TOIMINNAN JÄRJESTÄJIEN TAPAAMISEEN

- Tutustu huolella koulujen harrastustoiminnan tavoitteisiin ja velvoitteisiin.
- Mieti edustamasi tahon mahdollisuudet olla mukana.

3

TEE KUNNAN KANSSA KIRJALLINEN YHTEISTYÖSOPIMUS TAI OSALLISTU KUNNAN JÄRJESTÄMÄÄN TARJOUSKILPAILUUN

- Sovi kunnan kanssa vastuista ja velvollisuuksista kirjallisella sopimuksella. Sitoudu yhdessä tehtyyn sopimukseen.
- Selvitä kenen vastuulla on hankkia harrastajien ja ohjaajien vakuutukset, mikäli niistä ei ole sovittu kirjallisessa sopimuksessa.

4

VARMISTA, ETTÄ OHJAAJA SAA RIITTÄVÄN PEREHDYTYKSEN JA KOULUTUKSEN TYÖHÖNSÄ

- Ohjaajan osaamisen tulee olla riittävä laadukkaan avoimen toiminnan järjestämiseen.
- Kaikki tilaan liittyvät toimintatavat ja järjestyssäännöt tulee käydä etukäteen läpi.
- Kausisuunnitelma ja raportointi tulee tehdä kunnan antamien ohjeiden mukaisesti.

5

HOIDA KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT TÄSMÄLLISESTI JA AJALLAAN

- Varmista, että sijaisjärjestelyt ja mahdolliset peruutukset hoidetaan mallikkaasti.
- Raportoi harrastuskaudesta kunnan ohjaamin tavoin.
- Maksa ohjaajien palkat sekä laskuta kuntaa ajallaan.

6

MUISTA HYVÄ VIESTINTÄ

- Varmista, että viestintä sisältää ainakin seuraavat tiedot: mikä on toiminnan luonne, kuka sitä koordinoi ja mistä saa lisätietoja.
- Tiedota säännöllisesti siitä, miten toimintaan pääsee mukaan. Tuo myös koululaisten harrastamisen ilo näkyville.
- Varmista kunnalta ohjeistus sosiaalisen median käyttöön, kuvauslupiin ja käytä yhteisiä aihetunnisteita. Merkitse aina sovitut tahtot julkaisuihisi.
- Kerro lapsille, nuorille ja perheille erilaisista mahdollisuuksista, joilla harrastustoiminnassa voi olla mukana. Viesti esimerkiksi tavoista harrastaa useammin ja tavoitteellisemmin sekä miten kouluajan ulkopuoliseen leiritoimintaan voi osallistua.
- Ilmoita harrastuskoordinaattorille kiinnostuksesta olla mukana myös tulevaisuudessa.

SOSIAALISESSA MEDIASSA KÄYTETÄÄN AIHETUNNISTEENA #HARRASTAMISENSUOMENMALLI

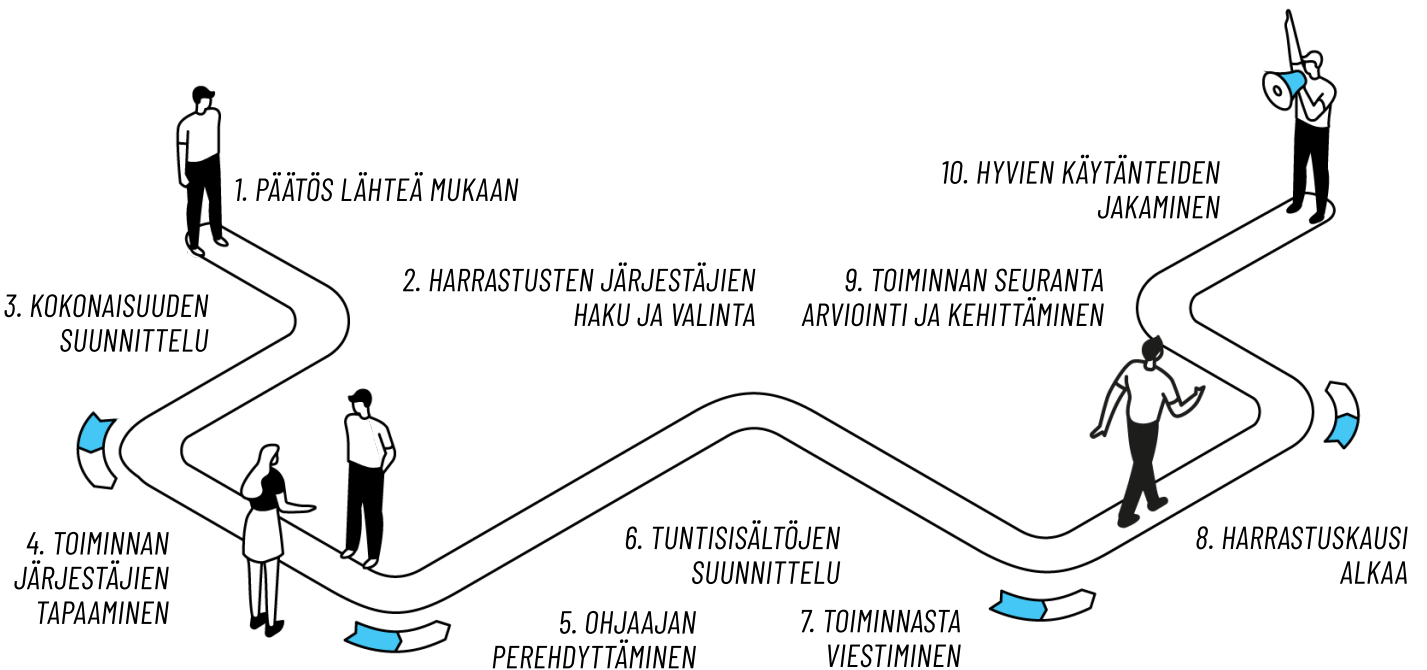
HARRASTAMISEN VUOSIKALENTERI

Kouluilla tapahtuva harrastaminen jakautuu syys- ja kevätlukukauteen, joita rytmittävät koulujen lomat sekä tapahtumat. Kunnat aloittavat oppilaille tarjottavien harrastusten suunnittelun ja harrastusten järjestäjien haun usein jo edellisen lukukauden aikana. Harrastusten järjestäjien kannattaa olla ajoissa liikkeellä.

HARRASTAMISEN VUOSIKELLO RAKENTUU USEIMMITEN SEURAAVANLAISTEN VAIHEIDEN KAUTTA:

1. lasten ja nuorten toiveiden kuuleminen
2. harrastusten järjestäjien haku ja valinta
3. harrastustoiminnan suunnittelu ja organisointi sekä
4. harrastuskausi.

Harrastusten järjestäjien kannattaa miettiä etukäteen, miten oma toimintakausi sopii koulujen harrastuskausien kanssa yhteen. Ohjaajaresurssit tulee aina varmistaa ennen mukaan lupautumista. Vuosikellosta näkee oppilaiden loma-ajat. Loma-aikoihin voi tarjota muuta harrastustoimintaa, jos kunnassa halutaan sellaista järjestää.

HARRASTUSTEN JÄRJESTÄJÄ: MITEN, MIKSI JA MILLÄ EHDOILLA MUKAAN?

Jokaisen harrastuksen järjestäjän tulee miettiä etukäteen omat tavoitteensa koulupäivän yhteydessä tapahtuvalle harrastustoiminnalle sekä se, mitä rajoituksia siihen liittyy. Ne määrittelevät yhteistyön reunaehdot ja luovat toiminnan puitteet. Myös oman toiminnan visio ja arvot ohjaavat koulujen kanssa tehtävän yhteistyön suuntaa.

Toiminnan tavoitteita voivat olla esimerkiksi paikallisten lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien lisääminen, oman harrastuksen tunnetuksi tekeminen tai jäsenhankinta. Toiminta-alueet, -ajat ja -sisällöt muotoutuvat usein käytössä olevien ohjaajien, harrastustilojen ja oman ydintoiminnan kautta. Mikäli toimintaa sovelletaan tai sitä halutaan tarjota uusilla alueilla, on hyvä miettiä etukäteen, miten toiminta organisoidaan, keitä ryhmään tavoitellaan ja miten heidät saadaan mukaan.

Rahoituksen osalta tulee päättää, milloin toiminta on riittävän kannattavaa. Riittääkö, että tulot kattavat syntyvät kustannukset vai halutaanko saada voittoa. Mikäli kyse on jäsen- tai asiakashankinnasta, saattaa toiminta vaatia jonkin verran myös omien varojen käyttämistä.

Koulujen harrastusryhmien ohjaaminen voi olla useille toimijoille järkevä ja taloudellinen tapa työllistää työntekijöitään päiväaikaan. Harrastusryhmiä voidaan järjestää aamuisin, koulupäivän aikana sekä sen jälkeen, joten parhaassa tapauksessa ohjauskertoja saadaan useita samalle päivälle. Samalla harrastus tulee oppilaille tutuksi ja voi synnyttää heissä kipinän osallistua myös muuhun tahon toimintaan.

MIETI ALLA OLEVIA ASIOITA ENNEN KUIN ILMOITTAUDUT MUKAAN:

1

Miksi haluatte olla mukana ja mitkä ovat tavoitteenne?

2

Millä resursseilla haluatte ja voitte toimia?

3

Mitä harrastusryhmässä tehdään?

4

Kuka toimii ohjaajana?

5

Missä ja milloin hän voi ohjata?

6

Keitä hän ohjaa (esim. ala- vai yläkoulun oppilaita)?

7

Mistä saadaan tarvittaessa sijainen esim. ohjaajan sairastuessa?

8

Kun olet vastannut edellisiin kysymyksiin, ole rohkeasti yhteydessä kunnan harrastustoiminnasta vastaavaan henkilöön ja kerro, mitä voisitte oppilaille tarjota. Useimmissa kunnissa harrastustoimintaa koordinoi Harrastamisen Suomen malliin palkattu henkilö, joka löytyy useimmiten kunnan liikunta-, kulttuuri-, nuoriso- tai opetustoimesta. Hänen vastuullaan on toimia koordinaattorina harrastusten tarjoajien ja koulujen välillä.

HARRASTUSTEN JÄRJESTÄJIEN HAKU JA VALINTA

Kunnan järjestettyä lasten ja nuorten kuulemisen se kartoittaa harrastustoiminnan tarjoajat. Toteuttajiksi etsitään eri alojen osaajia lasten ja nuorten harrastustoiveiden pohjalta.

HAKUPROSESSI

Jokainen kunta vastaa itse siitä, miten harrastustoiminnan järjestää. Osa kunnista järjestää harrastukset oman henkilöstönsä voimin, kun taas toiset tekevät erillisen hakuprosessin sopivien tahojen löytämiseksi. Hakijoiden kesken voidaan järjestää myös kilpailutus. Harrastaminen voi olla myös nuorten omaehtoista harrastamista valvotussa ympäristössä. Kunnan nettisivut ja hakulomake sisältävät yleensä tarkemmat tiedot prosessista ja yhteyshenkilöstä, jolta voi kysyä lisätietoja. Monet kunnat ovat suoraan yhteydessä harrastusten tarjoajiin. Kaikkien toimijoiden onkin hyvä varmistaa, että heidän yhteystietonsa löytyvät [Löydä harrastuksen järjestäjä -sivustolta](#).

Mukaan valitut tahot saavat kunnalta tarkemmat toimintaohjeet toiminnan suunnittelusta, organisoinnista, raportoinnista ja arvioinnista.

Kunnat hakevat Harrastamisen Suomen mallin lisäksi toteuttajia myös muille kouluissa pyöriville harrastus- ja kerhoryhmille. Jokaisen toimijan kannattaa olla rohkeasti yhteydessä kuntaan ja tarjota omaa harrastusta mukaan, vaikkei se olisikaan noussut lasten ja nuorten toiveissa esille.

Harrastamisen Suomen mallin harrastukset valitaan lasten nuorten harrastustoiveiden perusteella.

SOPIMUKSET

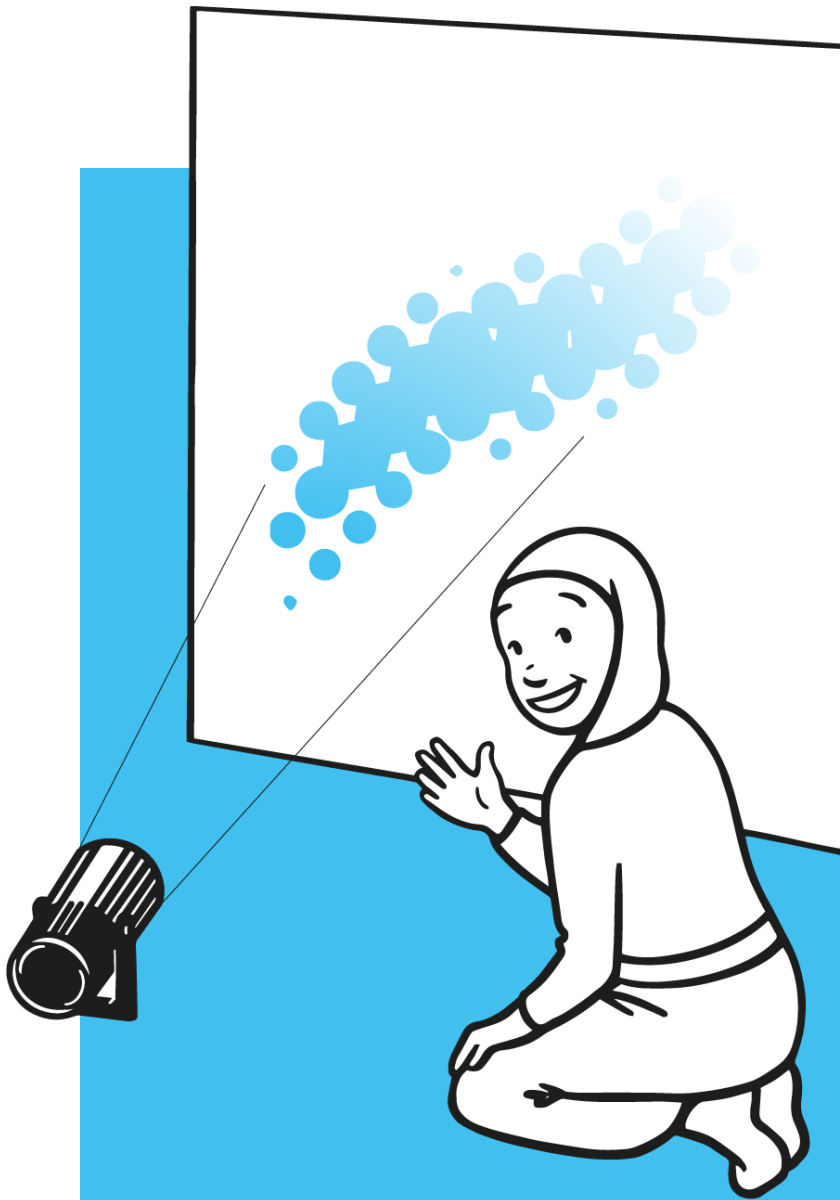
Kunta tekee yleensä harrastuksia toteuttavan tahon kanssa kirjallisen sopimuksen. Sopimus voi olla koko lukuvuoden mittainen tai sisältää vain tietyt sovitut harrastuskerrat. Sopimuksessa kannattaa määritellä tarkasti harrastuksen järjestäjän ja kunnan vastuut ja velvoitteet, jotta yhteistyöstä muodostuu mahdollisimman kitkatonta. Lisätietoja sovittavista asioista löytyy seuraavasta luvusta.

KLIKKAA TÄSTÄ KUNTIEN SOPIMUSMALLIPOHJIIN
HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIN VERKKOSIVUILLE

HARRASTUSTOIMINNAN SUUNNITTELU JA ORGANISOINTI

Suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus, sitoutuminen ja ohjaajien aito innostus takaavat toiminnan hyvän laadun. Tästä syystä harrastuskautta edeltävä suunnittelu ja organisointi ovat välttämätön osa onnistunutta ja menestyksekkästä harrastustoimintaa.

TOIMINNAN JÄRJESTÄJIEN TAPAAMINEN

Valittuaan harrastusten toteuttajat kunta usein kokoaa heidät yhteiseen tapaamiseen. Tapaamisessa käydään läpi koulujen harrastustoiminnan tavoitteet ja käytännön asiat. Monesti tilaisuudessa määritellään yhdessä tarkempi toimintasuunnitelma, johon kirjataan näkyville toiminnan tavoitteet, reunaehdot, vastuunjako, eteneminen ja rahoitus. Tapaamisia saatetaan järjestää myös harrastuskauden aikana. Tuolloin korostuu muiden toimijoiden kuuleminen sekä hyväksi koettujen toimintamallien jakaminen ja hyödyntäminen.

ERILAISET HARRASTUSMALLIT

Kunnat organisoivat monenlaisia harrastusryhmiä. Jotkut harrastusryhmät keskittyvät yhteen asiaan, joissakin taas kokeillaan useampaa eri harrastusta. Toimintaa muokataan lasten ja nuorten toiveiden mukaisesti sekä harrastusten järjestäjän osaamisen mukaan. Esimerkiksi eläinkerhossa voidaan hoitaa ja ruokkia eläimiä tai se voi olla taidekerho, jonka teosten aiheina ovat eläimet.

Harrastustoiminnan toteuttajat voivat sopia kunnan kanssa omasta tavasta olla mukana. Jokaisen toimijan ei tarvitse sitoutua harrastusten vetämiseen koko lukuvuodeksi. Yhteistyö muiden harrastusten järjestäjien kanssa mahdollistaa myös lapsille ja nuorille hienon mahdollisuuden osallistua ja tutustua useampaan erilaiseen harrastukseen. Samalla mukaan toiminnan järjestämiseen pääsevät nekin, joilla ei ole resursseja järjestää säännöllistä viikkotoimintaa itsenäisesti.

HARRASTUSKAUSI JA -KERRAT

Harrastuskausi alkaa viimeistään syyskuussa ja kestää koko lukuvuoden. Osa kunnista jakaa toiminnan syys- ja kevätlukukauteen, kun taas osalla on käytössä lyhyemmät harrastussyklit. Monesti lyhyempien harrastuskausien jälkeen lapset voivat valita uudelleen jatkavatko he kyseistä toimintaa vai siirtyvätkö uuden harrastuksen pariin. Kunnat voivat itse määrittää harrastuskertojen keston. Sen on kuitenkin oltava tarpeeksi pitkä, jotta osallistujalle tulee tunne harrastuskerrasta.

Taitava ohjaaja innostaa osallistujat ja kykenee pitämään tunnit innostavina koko harrastuskauden.

HARRASTUSTILAT

Harrastustoiminnan järjestäjät sopivat kunnan kanssa soveltuvan harrastustilan käyttöoikeudesta ja siihen liittyvistä käytänteistä. Useimmiten sopiva tila löytyy koulusta tai sen läheltä, mutta harrastuksia voi järjestää myös muualla, mikäli se on perusteltua. Harrastus voidaan esimerkiksi kokea virkistävämpänä, kun ympäristö vaihtuu siirryttäessä koulun tiloista pois. Erityisesti yläkouluikäiset voivat kokea vaihtuvat harrastamisen paikat ja tilat motivoivina. Tärkeintä on, että tilat sopivat harrastamiseen ja kunta hyväksyy ne järjestämipaikkana. Kunnat organisoivat tarvittaessa kuljetukset koulun ja harrastustilan välillä sekä järjestävät koulukyydit, mikäli tarpeellista.

HARRASTUSTOIMINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ MAKSETTAVA KORVAUS

Jokainen toiminnan toteuttaja sopii suoraan kunnan kanssa ohjaustyöstä saatavan korvauksen. Korvauksen maksu hoidetaan kunnan määrittämällä tavalla esimerkiksi harrastuskauden lopussa. Toiminnan toteuttaja ei saa laskuttaa mitään harrastustoiminnassa mukana olevilta lapsilta ja nuorilta. Kuntien kanssa on hyvä sopia myös siitä, miten toimitaan pitämättä jääneiden kertojen korvauksen kanssa, esimerkiksi ohjaajan sairastuminen, mahdolliset peruutukset sekä toiminnan keskeyttäminen kesken kauden.

HARRASTUSTOIMINNASSA KÄYTETTÄVÄ KIELI

Kunta sopii järjestäjien kanssa toiminnassa käytettävän ensisijaisen kielen. Harrastuksen esittelytekstit kannattaa tehdä toiminnassa käytettävällä kielellä.

HARRASTUSRYHMÄN KOKO

Jokaisen harrastusryhmän maksimiosallistujamäärä sovitaan erikseen kunnan ja toiminnan järjestäjän välillä. Osallistujamäärään vaikuttavat muun muassa ohjaajan ammattitaito, tilat, välineet, turvallisuus, vakuutukset, lasten ja nuorten erityisen tuen tarve, ohjaajien määrä sekä toiminnan luonne.

SIJAISJÄRJESTELYT

Toiminnan toteuttajan tulee varmistaa, että ryhmiin on saatavilla sopivia sijaisia. Näin vältetään harrastuskertojen peruutukset. Mikäli peruutuksia tulee, on niihin reagoitava kunnan antamien ohjeiden mukaisesti.

ILMOITTAUTUMINEN JA LÄSNÄOLOMERKINNÄT

Toimintaan ilmoittautuminen voidaan järjestää esimerkiksi kunnan kautta. Näin kunnassa on jatkuvasti ajankohtaisin tieto harrastusryhmien tilanteesta. Ilmoittautuminen voidaan tehdä sopimuksen mukaan myös suoraan toiminnan järjestäjälle, mutta tällöin kunnan tulee varmistua, että yleinen tietosuoja-asetus toteutuu ja että läsnä- ja poissaolot kirjataan ja välitetään kunnalle halutulla tavalla. Kunnan kanssa on järkevää sopia ennakkoon jonotuspaikkakäytännöt sekä toimintatapa tilanteisiin, joissa osallistuja on ilmoittamatta poissa useita kertoja peräkkäin.

VAKUUTUKSET

Kunnan ja toimintaa järjestävän tahon tulee aina sopia yhdessä, miten osallistujat ja ohjaajat vakuutetaan. Useimmiten kunta on vakuuttanut kaikki toiminnassa mukana olevat lapset sekä nuoret ja toiminnan toteuttaja saa erilliset ohjeet vakuutuksen käyttöä varten. Ohjaajien vakuuttamisessa on paljon eroja. Usein ohjaajat toimivat oman taustaorganisaationsa vakuutuksen alaisina ja heillä on sitä kautta voimassa tapaturma- ja vastuuvakuutus. Vakuutukset ja vakuutusehdot tulee tarkistaa aina ennen kauden alkua.

HARRASTUSLUKUJÄRJESTYS

Jokaisen kunnan tulee koota harrastuslukujärjestys tai vastaava harrastusten esittely. Ennen harrastuslukujärjestyksen tekoa kunta sopii toimijoiden kanssa muun muassa heidän toimintaansa koskevat tarkemmat tiedot, kuten harrastuskauden aloitus- ja lopetusajan, tapaamiskertojen määrän, kellonajat, harrastuspaikan, käytössä olevan kielen sekä kuinka monelle lapselle ja nuorelle toimintaa tarjotaan.

KUNNAN LUKUJÄRJESTYSPOHJA VOI NÄYTTÄÄ ESIMERKIKSI TÄLTÄ

HARRASTUSKALENTERI

	MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI
8-9	Teatteri 7 lk, liikuntasali	Laulu 3-6 lk, musiikkiluokka	Kiipeily 7 lk, kiipeilykeskus ★		Askartelu 1-3 lk, käsityöluokka
12-13	Parkour 5-8 lk, koulun piha ★	Kuvataide 1-2 lk, luokka 4			
13-14	Käsityöt 1-2 lk, käsityöluokka ★	Liikuntakaruselli 3 lk, liikuntasali ★	Tiedekerho 4 lk, luokka 8	Eiäinkerho 1-2 lk, luokka 7	Robotiikka 1-3 lk, käsityöluokka
14-15	TikTok-tanssi 3-6 lk, liikuntasali	Liikuntakaruselli 4-6 lk, liikuntasali ★	Partiokerho 3-4 lk, koulun piha	Kokkikerho 9 lk, kotitalousluokka	Monilajiharrastus 8 lk, paikka vaihtuva
15-16	Mopon korjaus 7-9 lk, paja	Kuntasali 7-9 lk, kuntokeskus X	Luistelu 7-9 lk, kaukalo	Ratsastus, 6 lk, talli	Lumilautailu/ laskettelu 7-9 lk, rinne ★
16-17					

Avustaja saatavilla tukea tarvitseville lapsille ja nuorille.

LATAA HARRASTUSLUKUJÄRJESTYSPOHJA OMAAN KÄYTTÖÖSI
HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIN VERKKOSIVUILTA

HARRASTUSTEN MARKKINOINTI JA VIESTINTÄ

Ryhmiä viestinnästä ja markkinoinnista on hyvä sopia kunnan kanssa. Useimmiten viestintään hyödynnetään kunnan, koulujen ja harrastusten järjestäjien viestintäkanavia. Viestinnässä saa käyttää Harrastamisen Suomen mallin tunnuksia ja esittelyvideoita.

Toiminnan markkinoinnista tulee selvittää muun muassa keille ryhmä on suunnattu ja mitä siellä tehdään, miten mukaan voi ilmoittautua, kuka toimii ohjaajana sekä missä ja milloin ryhmä kokoontuu. Lisäksi erilaiset videot, valokuvat ja kuvaukset harrastussisällöistä, -paikoista ja esimerkiksi esteettömyydestä auttavat lapsia, nuoria ja perheitä valitsemaan sopivat harrastukset ja löytämään niihin helpommin.

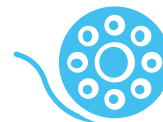
LASTEN JA NUORTEN KUVAAMINEN

Harrastustoiminnan järjestäjien tulee selvittää kunnalta lasten ja nuorten kuvaamiseen (valokuvaus, videointi), haastatteluihin ja kommentteihin (lausumat, kirjalliset palautteet) sekä teoksiin liittyvät tekijänoikeudet ja niiden jakamiseen liittyvät lupa-asiat. Kuva- tai kommenttimateriaalia ei saa julkaista ilman huoltajien lupaa. Myöskään lasten ja nuorten tekemiä teoksia ei saa kuvata tai muutoinkaan julkaista eikä levittää ilman lupaa. Helpoin tapa kerätä luvat on kysyä niitä ilmoittautumisen yhteydessä.

**KATSO ESIMERKKI HARRASTUKSEN
MAINOKSESTA SEURAAVALTA SIVULTA**

OTSIKKO. ESIM. HARRASTUSKARUSELLI TULEE!

Lyhyt kuvaus harrastuksesta. Esim. Harrastuskarusellissa pääset kokeilemaan kaikkea hauskaa salibandystä partioon ja piirtämisestä kokkailuun. Ryhmään on helppo tulla mukaan, aiempaa osaamista ei tarvita.

Tule mukaan – harrastetaan yhdessä!

MITÄ?

Kerro toiminnan sisältö ja ryhmän nimi.
esim. Harrastuskaruselli on ryhmä, jossa kokeillaan ryhmäläisten toivomia harrastuksia.

MITÄ MUKAAN?

Kuvaa millainen vaatetus ja välineistö tulee olla mukana.
esim. Asuksi sopii T-paita ja joustavat housut. Sisäkenkät ovat suositeltavat, muttei pakolliset. Juomapullo.

MISSÄ?

Kirjaa tarkka osoite, missä toiminta tapahtuu. Muista kuvata tarkasti, mitä kautta sisäänkulkua tapahtuu.
esim. Harrastuskaruselli pidetään Hobilan koululla, Harrastustie 4 A, 00123 Hobila. Ryhmä kokoontuu aina koulun pääoven edessä. Pääovi sijaitsee koulun sisäpihan puolella ja siinä on kirjain A. Paikalle pääsee esim. Harrastustien kävelytietä pitkin, autolla tai bussilla numero 12. Pyörätelineet ja parkkipaikka löytyvät koulurakennuksen metsän puolelta.

ILMOITTAUTUMINEN

Ohjeista kuinka lapsen voi ilmoittaa mukaan.
esim. Ilmoittautuminen harrastus@hobila.fi 3.1.2022 mennessä. Sovi kokeilukerrasta aina erikseen Outi Ohjaajan kanssa sähköpostilla tai soittamalla 0100 112233. Vapaita paikkoja kannattaa kysellä pitkin kevättä.

MILLOIN?

Kerro tarkasti päivä, kellonaika, säännöllisyys ja loma-ajat.
esim. Tiistaisin kello 14 – 15.00.
Toimintakausi 4.1.2022 – 17.5.2022.

LISÄTIETOJA

Jotta huoltajat tietävät, sopiiko ryhmä lapselle tai nuorelle. esim. Harrastustila vaihtuu joka kerta. Tarkempia tietoja tilojen esteettömyydestä saa Outi Ohjaajalta soittamalla 0100 112233. Ilmoitathan Outille myös apuväline- ja/tai avustajatarpeesta ennakoon.

MITÄ MAKSAA?

Maksuton. Harrastamisen Suomen mallin ryhmät ovat aina maksuttomia.

LISÄÄ HALUTESSASI TÄHÄN OMAN KUNTASI JA/TAI ORGANISAATIOSI TUNNUS/LOGO ja verkkosivujen ja sosiaalisen median kanavien osoitteet, jos niistä löytyy lisätietoja harrastusryhmästä.

#HARRASTAMISENSUOMENMALLI

LATAA TUNNUKSET JA MAINOSPOHJA OMAAN KÄYTTÖÖSI
HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIN VERKKOSIVUILTA

OHJAAJAN VALINTA

Jokaisen harrastusohjaajan tulee huomioida kaikki osallistujat sekä saada heidät innostettua mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Ohjaajiksi kannattaa valita henkilöitä, jotka ovat valmiita työskentelemään harrastustoiminnan arvojen pohjalta. Valittavien ohjaajien tulee olla myös harrastustuntien sisältöjen opettamiseen sopivia henkilöitä. Toiminnan järjestäjät voivat myös tiedustella nuorien harrastajiensa kiinnostusta ryhtyä vertais-, apu-, tai ryhmäohjaajaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2020 koululaiskyselyn mukaan lähes puolet lapsista ja nuorista toivoi mahdollisuutta harrastaa kavereiden kanssa, ilman ohjaajaa. Tämä toive on mahdollista toteuttaa siten, että harrastusryhmällä on vähintään yksi 18 vuotta täyttänyt vastuuhenkilö. Monesti aktiivinen harrastusporukka saattaa löytyä muutaman innokkaan ohjauksesta kiinnostuneen nuoren ympäriltä.

OHJAAJAN OSAAMINEN

Oli ohjaajana sitten oppilas, opettaja tai muu aikuinen, taitava vetäjä sytyttää osallistujat mukaan kerrasta toiseen. Hän pitää tunnit innostavina ja vireinä läpi kauden ja antaa oppilaille mahdollisuuksia vaikuttaa toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Hän hallitsee lasten ja nuorten kanssa toimimisen ja on altis kuulemaan heidän antamaa palautetta toiminnan kehittämiseksi.

Kunnat saattavat kysyä harrastusten järjestäjiltä koulutustoiveita ja järjestää koulutuksia tarpeen mukaan. Ohjaajien osaamiseen on tärkeää kiinnittää huomiota, sillä harrastukset ovat merkittävä kasvuympäristö lapsille ja nuorille perheen, koulun ja kavereiden rinnalla. Harrastustoiminnan ohjaajilla on suuri vastuu toimintaa ohjatessaan ja heistä voi tulla merkittäviä aikuisia lasten ja nuorten elämässä. Lisäksi he voivat parhaimmillaan vaikuttaa positiivisesti lapsen ja nuoren sosiaaliseen kehitykseen. Ohjaajan on hyvä tiedostaa oma lapsikäsityksensä sekä kyetä tarkastelemaan omia pedagogisia lähtökohtiaan ja kokemustaan ryhmäohjaajana.

Osaavan ohjaajan kautta rakentuu turvallinen ja laadukas harrastusympäristö, jossa jokainen lapsi voi kokea pätevyyden tunteita ja onnistumisen elämyksiä.

OHJAAJAN RIKOSTAUSTAOTE LASTEN KANSSA TOIMIMISEEN

Useimmat kunnat edellyttävät harrastusryhmien ohjaajilta rikostaustaotteen toimittamista ennen harrastuskauden alkua. Sen tavoite on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja edistää heidän henkilökohtaista turvallisuuttaan.

OHJAAJAN PALKKA

Jokainen harrastuksen järjestäjä sopii suoraan ohjaajan kanssa hänen palkastaan. Mikäli kyseessä on yhdistys, joka ei halua toimia työnantajana, tulee muut vaihtoehdot selvittää. Palkan voi sopia maksettavaksi esimerkiksi yhdistyksen piirijärjestön tai muun toimijatahon kautta.

OHJAAJAN PEREHDYTYS

Ennen harrastustoiminnan alkua jokaisen ohjaajan tulee saada koululta tai harrastustoimintaa koordinoivalta taholta ohjeistus koulun järjestyssääntöihin, pelastussuunnitelmaan ja toimintatapoihin. Koulun ja harrastusten järjestäjien kanssa on hyvä sopia ennakkoon myös muun muassa välineiden, tilojen ja avaimien lainaamisesta. Useimmiten perehdytyksen tekee koulun henkilökunta. Monesti kunnat ja koulut ovat koonneet ohjaajia varten oman perehdytyskansion, josta löytyy tärkeimmät tiedot helposti.

Mikäli harrastustilana toimii koulun ulkopuolinen tila, vastaa toiminnan toteuttaja yleensä toimintapaikan turvallisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta sekä ohjaajan riittävästä turvallisuuteen liittyvästä perehdyttämisestä. Vastuusta on aina hyvä sopia kunnan kanssa etukäteen.

RIKOSTAUSTAOTTEEN
LISÄTIEDOT JA TILAUSOHJE
OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN
VERKKOSIVUILTA

HYVÄ OHJAAJAN PEREHDYTYS SISÄLTÄÄ MUUN MUASSA

- koulujen harrastustoimintaa koskevat arvot, tavoitteet ja laatusuosituksot
- koulun toiminta-ajatuksen, järjestyssäännöt ja pelastussuunnitelman
- tiedon harrastustilan tarkasta osoitteesta, lähistöllä olevista paloposteista, poistumisteistä sekä ensiaputarvikkeiden säilytyspaikoista
- koulun toimintastrategiat poikkeustilanteisiin: kiusaamisen ehkäisy-, kriisi- ja turvallisuusohjeet
- kodin ja koulun yhteistyötä koskevat ohjeet ja pelisäännöt
- yleisen tietosuojaa-asetuksen vaikutukset toimintaan ja henkilötietojen käyttöön
- ohjeet tilojen ja välineiden käytöstä
- iltavaltontaa ja koulukyydytystä koskevat tiedot
- säädöksen oppilaan fyysisestä koskemattomuudesta
- lastensuojelulain ilmoitusmenettelyn
- salassapitovelvollisuusmääräykset
- selityksen vastuu- ja vakuutusasioista
- sijaisjärjestelyt
- kerhoyhdyshenkilön ja rehtorin yhteystiedot

MIETI SEURAAVIA ASIOITA ENNEN ILMOITTAUTUMISTA HARRASTUKSEN JÄRJESTÄJÄKSI:

- harrastusryhmän tavoitteet ja sisältö
- alkamisajankohta, kauden pituus ja mahdollinen jaksotus
- yhden kerran kesto ja kellonaika
- harjoituskertojen sisällöt ja toimintaympäristöt
- keille ryhmä on tarkoitettu, keille sitä suositellaan
- kuinka monta osallistujaa ryhmään voidaan ottaa
- ohjaajien määrä, tehtävät ja vastuut
- kuka on ryhmän yhteyshenkilö
- miten ryhmään ilmoitaudutaan ja mikä on mahdollinen jonotuspaikkakäytäntö
- miten ja missä vaiheessa viestiminen ja markkinointi hoidetaan
- toiminnan seuranta- ja arviointitavat sekä yhteiset tapaamispäivät

TOIMINNAN SUUNNITTELU

Harjoituskautta suunniteltaessa on hyvä kirjata jokaisen tapaamiskerran perustiedot näkyville. Kirjaukset auttavat paitsi toiminnan laadukasta suunnittelua ja järjestämistä, myös toiminnan markkinointia sopiville kohderyhmille. Arviointi ja toiminnan kehittäminen tulevat varmemmin toteutettua, jos niistä on sovittu jo ennen toiminnan aloittamista.

Jokaisesta yksittäisestä tapaamiskerrasta on hyvä tehdä tuntisuunnitelma. Etukäteen suunniteltu kokonaisuus on miellyttävä ohjata ja sitä on tarvittaessa helpompi muunnella. Hyvä suunnittelu parantaa oppimisilmapiiriä ja mahdollistaa kaverisuhteiden kehittymisen.

Tunti- ja lukukausisuunnitelmiin on hyvä kirjata mukaan lasten ja nuorten kuuleminen. Pysähtyminen lasten ja nuorten toiveiden äärelle toteutuu varmimmin, kun se on aikataulutettu lukukausisuunnitelmaan. Samalla huolehditaan siitä, että toiminta pysyy lasten ja nuorten toiveiden mukaisena.

Perheiden arkea helpottaa, mikäli he saavat heti kauden alussa suunnitelman tapaamiskertojen sisällöistä sekä mahdollisista varustetarpeista. Suunnitelman voi esimerkiksi jakaa lapsille ja nuorille paperilla, lähettää huoltajille sähköpostilla tai laittaa nettisivuille kaikkien nähtäville.

TUTUSTU LEMPÄÄLÄN OHJAAJIEN
STARTTIPAKETTIIN HARRASTAMISEN
SUOMEN MALLIN VERKKOSIVUILLA

HARRASTUKSEN JÄRJESTÄJÄN
SUUNNITTELUPOHJA HARRASTAMISEN
SUOMEN MALLIN VERKKOSIVUILLA

OSALLISTUJIEN ESITIELOMAKKEET

Joskus ohjaajan on mahdollista saada ennen harrastuskauden alkua lisätietoja omasta ryhmästään. Etukäteen saadut kuvaukset lapsista ja nuorista helpottavat ohjaajan työtä auttamalla harrastuskauteen valmistautumista.

Kunnan sekä toimintaa järjestävän tahon on varmistettava, että ohjaajat osaavat käsitellä saatuja esitietolomakkeita oikein. Niissä on paljon henkilökohtaista tietoa, joka ei saa joutua väärin käsiin. Jokainen lomake on säilytettävä ja tuhottava yleisen tietosuojasetuksen mukaisesti.

TURVALLISUUS

Jokainen ohjaaja vastaa siitä, että ryhmässä toimitaan hyvien käytöstapojen sekä turvallisuusohjeiden mukaisesti. Ohjaajan on huolehdittava, että kaikilla on ryhmässä hyvä olla ja heidät hyväksytään sellaisina kuin he ovat. Hänen on oltava ohjatessaan aidosti läsnä ja huomioitava jokainen osallistuja. Harrastusympäristön sekä käytössä olevien välineiden tulee olla ehjiä ja turvallisia ja ensiaputilanteissa on kyettävä toimimaan. Kunnan kanssa on hyvä sopia toimintaohje tilanteisiin, joissa lapsi tai nuori poistuu kesken harrastuskerran tai toimii uhkaavasti.

KIUSAAMINEN

Harrastustoiminnassa ei hyväksytä kiusaamista. Jokaisen ohjaajan tulee puuttua nopeasti kiusaamistilanteisiin. Monissa kouluissa on olemassa valmis ohjeistus kiusaamistilanteisiin. Ohjaajan on hyvä edetä kunnan toimintamallin mukaisesti myös harrastustoiminnassa.

Harrastusympäristön ja käytössä olevien välineiden tulee olla turvallisia.

OSALLISTAMINEN

Lapset ja nuoret on tärkeä ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen myös harrastuskauden aikana. Yhdessä tekeminen lisää innostuneisuutta ja sitoutuneisuutta toimintaan. Samalla toiminta säilyy lasten ja nuorten odotuksia vastaavana. Lasten ja nuorten aito kuuleminen ja heidän toiveidensa toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan lisäävät harrastuksessa viihtymistä ja sen jatkamista.

HARRASTUSKAVERIT

Kavereiden merkitys lasten ja nuorten elämässä ja harrastuksissa on suunnattoman tärkeä. Monet lapset tulevat harrastukseen ystävänsä kanssa tai ainakin toivovat löytävänsä sieltä uusia kavereita. Hyvä ohjaaja kykenee tukemaan kaverisuhteiden syntymistä ja säilymistä harrastustoiminnassa. Erilaiset sosiaaliset kohtaamiset sekä pari- ja ryhmäjaot voivat parantaa ryhmän ilmapiiriä.

RAPORTOINTI

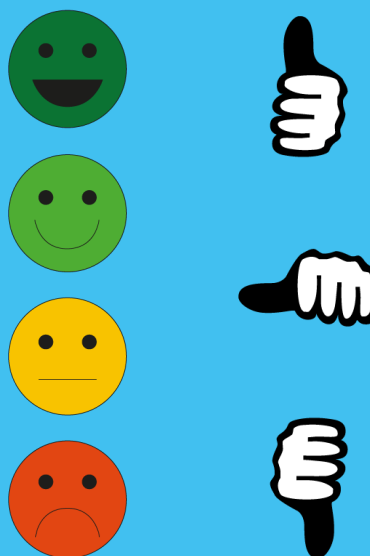
Jokainen harrastusryhmän ohjaaja raportoi toiminnasta kunnan antamien ohjeiden mukaisesti. Ohjeistus on kuntakohtainen.

ARVIOINTI

Arviointi on laadukkaan toiminnan tunnusmerkki. Ohjaajan kannattaa arvioida omaa toimintansa jokaisen harrastuskerran jälkeen. Lasten ja nuorten palaute kannattaa aina kysyä, jotta sen voi huomioida seuraavan kerran suunnittelussa. Harrastuskauden jälkeen toimintaa kannattaa arvioida ja kehittää yhdessä kunnan kanssa. Kunta voi lähettää perheille palautekyselyn, jota voi käydä läpi toiminnan toteuttajien kanssa kausiarviointia tehtäessä.

HYMYNAAMA JA PEUKKUPALAUTE

Lapset ja nuoret voivat antaa palautetta tuntien sisällöistä esimerkiksi näyttämällä peukkua ylös, alas tai viistottain tai osoittamalla sopivaa hymynaaman kuvaa. Harrastustunnin ohjelman kohdat voi kirjata esimerkiksi fläppitaululle ja tunnin lopussa voi käydä lasten ja nuorten kanssa harrastuskerran sisällöt yksitellen läpi. Lapsi ja nuori voi valita eri kohtiin peukon tai hymynaaman. Halutessasi voit tarkentaa palautetta kysymällä haluaako lapsi tai nuori kertoa, miksi valitsi tietyn hymiön.

KIITTÄMINEN

Harrastuskauden päätteeksi on hyvä kiittää kaikkia toiminnassa mukana olleita. Suuri kiitos kuuluu niin ryhmän ohjaajalle, kunnalle, yhteistyökumppaneille kuin mukana olleille lapsille ja nuorille.

VAHVISTA LAPSEN OSALLISUUTTA KÄYTÄNNÖN TEOILLA

OSOITA MIELENKIINTOA JA KEHU TOSISSASI. ÄLÄ AINA KUITTAA LAPSEN TEKEMISTÄ TUOTOKSIEN KEHUMISELLA, VAAN PYSÄHDY TEKEMISEN ÄÄRELLE, KYSY, KESKUSTELE, IHMETTELE JA IHASTELE YKSITYISKOHTIA YHDESSÄ LAPSEN KANSSA.

KYSY: 'MITÄ KUVASSA TAPAHTUU? MITÄ MUUTA TARINASI PÄÄHENKILÖLLE KUULUU? JATKUUKO TANSSILIIKKEESI VIELÄ VAI OLIKO TUO ESITYKSEN LOPPU?'

ÄLÄ TEE PUOLESTA. ANNA AIKAA. SUUNNITELMIEN JA SUUNTIEN MUUTOKSET EIVÄT HAITTAA. NE KUULUVAT LUOVUUTEEN JA KOKEILUUN. JOKAISELLA ON OMA TAPA ILMAISTA ITSEÄÄN JA OMA TAHTI OPPIA. NIITÄ TULEE ARVOSTAA.

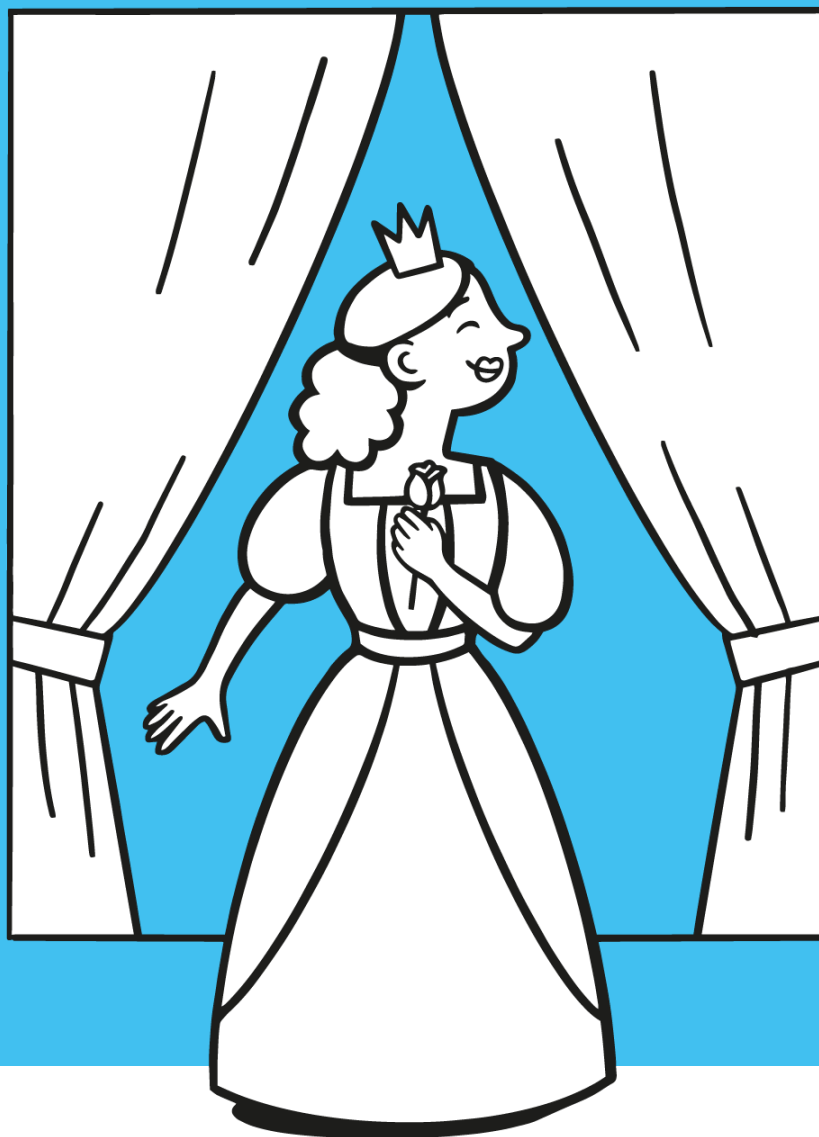
ÄLÄ MOLLAA OMAA TEKEMISTÄSI. KERRO LAPSELLE, MISTÄ SINUN TEOKSESI KERTOIVAT. ANNA LAPSEN KYSYÄ."

Pilvi Kuitu

Lähde: Kohti lapsen näköistä osallisuutta -kirja.

TUTUSTU KIRJAN SÄHKÖISEEN JULKAISUUN
PELASTAKAA LAPSET RY:N VERKKOSIVUILLA

HARRASTAMINEN KOULUSSA

Koulupäivien ohessa tarjottavat harrastukset mahdollistavat lapsille ja nuorille helpon tavan osallistua harrastustoimintaan. Lyhyet matkat harrastuspaikoille, tuttu toimintaympäristö sekä omat koulukaverit ja toiminnan maksuttomuus madaltavat osallistumiskynnystä. Harrastaminen koulupäivän yhteydessä lisää myös perheiden yhteistä aikaa.

Koulujen harrastus- ja kerhotoiminnan tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ainakin yksi harrastus koko perusopetuksen ajan. Toiminnan tulee antaa osallistujille yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Harrastuksia järjestävät muun muassa kuntien opetus-, sivistys- kulttuuri-, nuoriso- ja vapaa-aikatoimi sekä kolmas sektori ja yritykset.

KOULUJEN ERILAISET HARRASTUS- JA KERHOMUODOT

Useimmissa kunnissa koulujen erilaiset harrastus- ja kerhoryhmät toimivat rinnakkain. Ne saavat rahoituksensa eri väyliä pitkin, millä on vaikutusta muun muassa niiden tavoitteisiin, hintaan sekä toiminnan organisoimiseen muotoon.

Harrastamisen Suomen malli on koulun tiloissa tai koulua lähellä olevissa tiloissa tapahtuvaa lasten ja nuorten toiveisiin pohjautuvaa harrastustoimintaa, joka on lapsille ja nuorille maksutonta. Se tarjoaa paikan tutustua ja osallistua erilaisiin harrastuksiin koulupäivän yhteydessä: aamulla, koulupäivän aikana tai sen jälkeen. Harrastustoimintaa voidaan järjestää myös koulujen aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteydessä.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä erityisopetuksen oppilaille 9. vuosiluokkaan asti. Toiminta tarjoaa turvallisen kasvuympäristön lapselle ennen ja jälkeen koulupäivän ja se on perusopetuslain mukaista toimintaa. Aamu- ja iltapäivätoiminta tukee lapsen kasvua ja kehitystä sekä auttaa perheitä kasvatustehtävässä.

Koulun omat kerhot ovat opetussuunnitelmaan kirjattuja ja niitä ohjaavat perusopetuslaki ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Ne ovat harrastuksenomaisia, tavoitteellisia ja koulun kasvatustavoitteiden kanssa samansuuntaisia. Koulun oma kerhotoiminta on maksutonta.

Muut harrasteryhmät ja -kerhot tarjoavat oppilaille vapaa-ajan tekemistä kouluympäristössä tai sen läheisyydessä. Niissä voi tutustua erilaisiin harrastussisältöihin, ja ne ovat edullisia tai maksuttomia.

Kouluissa harrastaminen lisää mahdollisuuksia edistää yhdenvertaista ja tasa-arvoista harrastustoimintaa.

HARRASTAMISEN SUOMEN MALLI

Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia harrastustoiminnan avulla. Harrastustoiminnan halutaan tukevan oppilaiden uuden oppimista, itsensä kehittämistä ja omien vahvuuksien löytämistä ja vahvistamista. Toimintaa johtaa opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM).

Harrastamisen Suomen mallissa jokaiselle lapselle halutaan taata aito mahdollisuus osallistua ja tulla kuulluksi. Kuntien tulee valita ja järjestää harrastukset lasten ja nuorten kuulemisesta saatujen tietojen pohjalta.

Mallissa harrastuksen järjestäjinä voivat olla kunnat itse tai he voivat hankkia harrastustoiminnat esimerkiksi ostopalveluna urheiluseuroilta, kulttuuritoimijoilta, nuorisojärjestöiltä tai muilta harrastustoimintaa järjestäviltä tahoilta, joilla on osaamista lasten ja nuorten kanssa toimimisesta. Harrastaminen voi olla myös nuorten omaehtoista harrastamista valvotussa ympäristössä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa vuosittain kunnille tukea mallin toteuttamiseen. Kunnat hakevat avustusta aluehallintovirastojen sähköisen asiointipalvelun kautta. Avustusten hakemisesta löydät tietoa [Harrastamisen Suomen mallin verkkosivulta](#).

TOIMINNAN TAVOITTEET

Harrastamisen Suomen mallin voi kiteyttää kolmeen asiaan: mieluisa, maksuton ja koulupäivän yhteydessä.

Mieluisa tarkoittaa sitä, että toiminta on aidosti lapsia ja nuoria kiinnostavaa ja se koukuttaa heidät tulemaan mukaan viikosta toiseen. Kunta selvittää lasten ja nuorten harrastustoiveet ennen harrastuslukupäijärjestyksen tekoa. Ohjaajan kannattaa kysyä lasten ja nuorten toiveita sekä palautetta toiminnasta harrastuskauden aikana.

Maksuttomuus on tärkeä osa yhdenvertaista ja tasa-arvoista mahdollisuutta osallistua. Koska harrastuksista ei saa aiheutua kustannuksia perheille, tukee OKM kuntia toiminnasta aiheutuvien kulujen kattamisessa erillisellä rahoituksella.

Koulupäivän yhteydessä järjestettävää harrastustoimintaa voi olla aamuisin, koulupäivän aikana tai sen jälkeen. Jokainen toiminnan järjestäjä sopii kunnan kanssa, miten ja milloin toimintaa ohjataan. Harrastustoimintaa voidaan järjestää myös koulujen aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteydessä. Tavoitteisiin tulee sitoutua, mikäli haluaa olla mukana ohjaamassa malliin kuuluvia harrastuksia.

ETSIVÄ HARRASTUSTOIMINTA

Etsivä harrastustoiminta on tärkeä osa Harrastamisen Suomen mallia. Sen tavoite on, että jokaiselle lapselle ja nuorelle, jolla ei vielä ole harrastusta mutta toivoisi sitä, löytyisi harrastus. Etsivää harrastustoimintaa voi toteuttaa muun muassa keskustelemalla lasten ja nuorten kanssa. Kuntien järjestämää etsivää harrastustoimintaa voivat toteuttaa monet eri tahot. Useimmiten siitä vastaavat esimerkiksi opetus-, nuoriso-, vapaa-aika- tai liikuntatoimen henkilöstö.

Jokaisen ohjaajan on hyvä varautua uusiin kokeilijoihin ryhmässään harrastuskaudella. Erityisesti etsivän harrastustoiminnan kautta saapuville lapsille ja nuorille tulisi antaa aikaa ja huomiota, ns. positiivista erityiskohtelua. Ohjaajan on löydettävä keinot saada tutustujat ihastumaan kokeilemaansa harrastukseen ja tulemaan mukaan myös seuraavalla kerralla. Ohjaajan oma innostus sekä hänen antamansa rohkaisu ja kannustus vahvistavat usein lapsen osallistumista.

Harrastamisen Suomen mallissa harrastustarjonta valitaan lasten ja nuorten toiveiden pohjalta.

LASTEN JA NUORTEN TOIVEIDEN KUULEMINEN

Harrastamisen Suomen mallin harrastustarjonta rakennetaan lasten ja nuorten harrastustoiveiden pohjalta. Kunnat kartoittavat harrastustoiveet koulukohtaisesti ennen harrastustarjottimen rakentamista. Harrastustoiveiden kartoittamiseen kunnat voivat käyttää valtakunnallisen koululaiskyselyn tuloksia tai järjestää itse kuulemisen.

Harrastustoiminnan järjestäjien on hyvä tutustua oman alueensa lasten ja nuorten harrastustoiveisiin. Tietoja voi kysyä kunnan harrastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä tai tutustua valtakunnallisen koululaiskyselyn paikkakuntaakohtaisiin tuloksiin [opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivulta](#). Kyselyjen tuloksissa kannattaa kiinnittää huomiota koulu- ja luokkakohtaisiin vastauksiin, jotta omaa toimintaa voi tarjota sinne, missä kysyntää on.

HARRASTUSVIIKKO JA HARRASTUSKOKOILUT

Harrastusviikko, harrastusmessut ja muut harrastustapahtumat ovat tilaisuuksia, joissa lapset ja nuoret pääsevät näkemään ja kokemaan, mitä sanojen tai otsikon taakse oikeasti kätkeytyy. Ne auttavat lapsia ja nuoria valitsemaan itselleen mieluisan tavan viettää vapaa-aikaansa.

Monet koulut osallistuvat valtakunnalliseen harrastusviikkoon koulujen alettua syyskuussa. Viikon aikana oppilaat pääsevät kokeilemaan erilaisia harrastuksia niin taiteen, kulttuurin, tieteen, liikunnan kuin muidenkin alojen parista. Viikon tavoite on auttaa lapsia ja nuoria löytämään itselleen oma harrastus. Lisäideoita erilaisiin harrastuskokeiluihin löytyy esimerkiksi [harrastusviikon verkkosivuilta](#).

Harrastusten järjestäjille harrastusviikko on oiva ajankohta päästä esittäytymään oppilaille ja markkinoida omaa toimintaa. Paikalliset tapahtumat tuovat esille koulussa harrastamisen lisäksi myös iltaisin ja loma-aikoina tapahtuvaa toimintaa. Oman paikkakunnan harrastusviikkojen toteutusajankohtia kannattaa kysyä kunnan työntekijöiltä. Harrastusviikon virallinen aihetunniste on #harrastusviikko. Aihetunnistetta kannattaa käyttää tapahtuman markkinoinnissa ja viestinnässä. Koulujen välitunneille voi tarjota harrastusesittelyjä myös muina aikoina.

Harrastusviikolla koulujen ovet avautuvat ja erilaiset harrastukset pääsevät esittäytymään.

JOKAISELLA LAPSELLA JA NUORELLA ON OIKEUS MIELUISAAN HARRASTUKSEEN

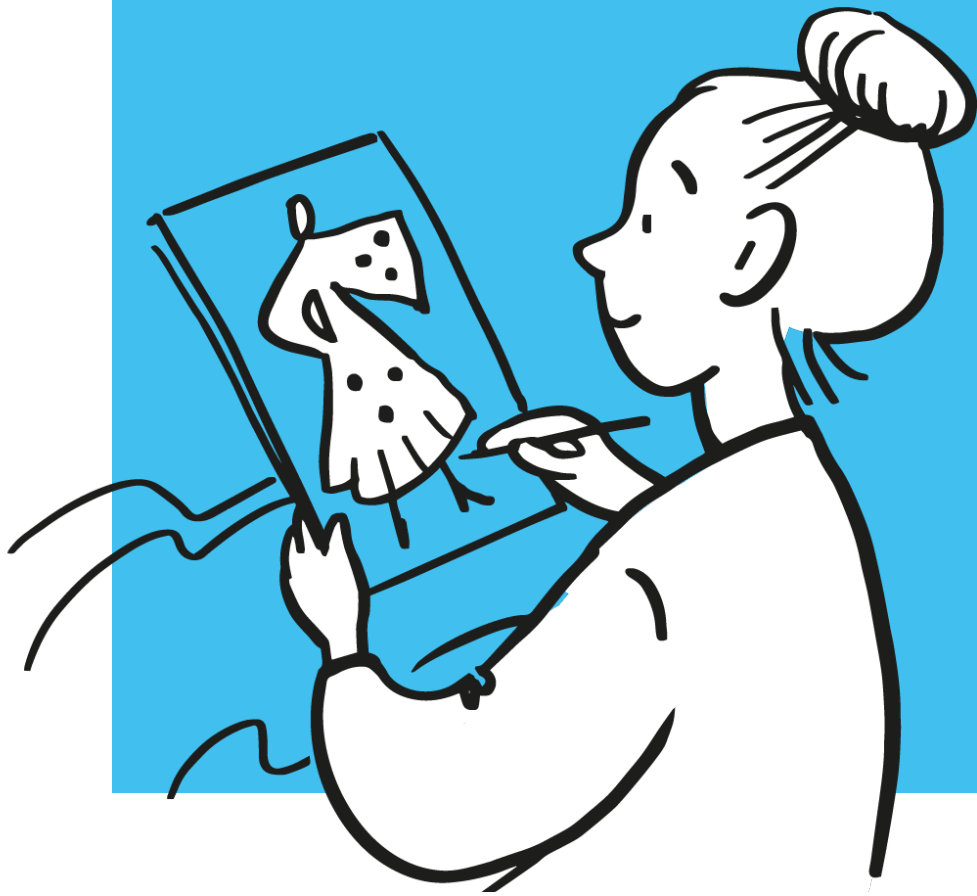
Kaikkien kouluissa harrastustoimintaa järjestävien on sitouduttava toimimaan lasten ja nuorten oikeuksia kunnioittaen. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan taustalla vaikuttavat YK:n lasten oikeudet, YK:n vammaisten sopimus ja Suomen lait. Jokaisen ohjaajan on suunniteltava toimintansa niiden arvojen ja tavoitteiden pohjalta.

YHDISTYNEIDEN
KANSAKUNTIEN LAPSEN
OIKEUKSIEN SOPIMUS

YHDISTYNEIDEN
KANSAKUNTIEN
VAMMAISTEN SOPIMUS

SUOMEN LAIT

JOKAISEN LAPSEN JA NUOREN OIKEUKSIIN KUULUU MIELUISA JA MAKSUTON HARRASTUS KOULUPÄIVÄN YHTEYDESSÄ

KAIKILLE AVOIN JA SAAVUTETTAVA HARRASTUS

Kaikille avoimessa ja saavutettavassa harrastuksessa lapsi ja nuori kokee olevansa tervetullut ja pärjäävänsä siinä kuten muutkin. Lähtökohta on, että jokainen lapsi ja nuori voi olla harrastuksessa oma itsensä ja ohjaaja muokkaa toimintaa ryhmän mukaan.

Saavutettava viestintä tarkoittaa, että tieto löytyy vaivatta, se on ymmärrettävää ja että käytetty kieli on sujuvaa sekä helposti omaksuttavassa muodossa. Se auttaa kaikkien osallistumista.

KAIKILLE AVOIN TOIMINTA

Monet harrastusryhmät ovat kaikille avoimia. Kaikki toivotetaan niihin tervetulleiksi sellaisina kuin ovat. Kaikille avoin toiminta saattaa edellyttää ohjaajalta erilaista osaamista kuin muun harrastustoiminnan ohjaaminen. Jokaisen ohjaajan koulutus tulee tarvittaessa päivittää tarpeita vastaavaksi ennen harrastuskauden alkua. Kaikille avointen harrastusryhmien markkinoinnissa on tärkeää tuoda esimerkiksi moninaisten kuvien avulla esille, että ryhmä on kaikille avoin, ja että myös tukea tarvitsevat lapset ja nuoret voivat osallistua.

SAAVUTETTAVA HARRASTUS

Saavutettavassa harrastustoiminnassa halutaan panostaa siihen, että tieto harrastusmahdollisuuksista löytyy helposti, asiat kerrotaan ymmärrettävästi ja tieto julkaistaan saavutettavassa muodossa.

ESTEETTÖMYYS

Täydellistä esteettömyyttä ei aina voida luvata, sillä harrastusryhmiä järjestetään monenlaisissa paikoissa. Toiminnasta kertovilta nettisivuilta on tärkeä löytää tietoja sekä esteettömyydestä että henkilöstä, jolta voi kysyä lisätietoja. Näin jokainen perhe voi itse tehdä ratkaisun osallistumisesta ja selvittää muun muassa avustajan käyttöä.

AVUSTAJAN KÄYTTÖ

Avustajat ovat tärkeä osa saavutettavuutta. Ryhmän tiedoissa on hyvä lukea selvästi, kuka vastaa avustajien hankkimisesta: järjestäjä vai osallistuja. Lisäksi on hyvä mainita, pääseekö avustaja maksutta mukaan. Avustajien käytöstä on hyvä keskustella ja sopia kunnan kanssa jo ennen harrastuskauden alkua.

Kohtuullisilla mukautuksilla voidaan edistää lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta harrastustoiminnassa. Mukautus voi olla esimerkiksi apuvälineiden tarjoaminen oppilaille.

TUTUSTU SAAVUTETTAVUUS- JA ESTEETTÖMYYSMATERIAALEIHIN HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIN VERKKOSIVUILLA

HYÖDYNNÄ VALTAKUNNALLISIA MERKKEJÄ TOIMINNASTA VIESTIESSÄ

Kaikille avoimen toiminnan esille tuomiseen on luotu erilaisia tunnuksia. Saavutettava Taideharrastus- ja Lasten Liikkeen laatumerkki kertovat yhdenvertaisesta ja saavutettavasta harrastustoiminnasta, johon kaikki lapset ovat tervetulleita. Merkkien käyttäjät sitoutuvat huomioimaan lasten moninaisuutta esimerkiksi kieleen, sukupuoleen, vammaisuuteen ja fyysisiin ominaisuuksiin liittyen. Tavoitteena on järjestää kaikille sopivaa toimintaa ja toteuttaa harrastuksia turvallisessa ja myönteisessä ilmapiirissä lasten toiveita ja palautetta kuunnellen osaavien ja koulutettujen opettajien ja ohjaajien toimesta. Nämä merkit auttavat perheitä löytämään lapselleen sopivan ryhmän viestimällä kaikille avoimesta harrastustoiminnasta:

LASTEN LIIKE -LOGO

toimii liikuntaharrastusten laatumerkkinä. Se kertoo, että toiminnassa on sitouduttu harrastuksen kaikille avoimuuteen ja että ohjaaja on osallistunut Lasten Liike -koulutukseen.

SAAVUTETTAVA TAIDEHARRASTUS -ASENNEMERKKI

on taidetoimijoiden viestinnän apuväline. Merkki kertoo toimijan olevan halukas tukemaan kaikkia lapsia taideharrastuksissaan.

**LASTEN
LIIKE**

LUE LISÄÄ LASTEN
LIIKKEESTÄ
OLYMPIAKOMITEAN
VERKKOSIVUILTA

LUE LISÄÄ SAAVUTETTAVASTA
TAIDEHARRASTUKSESTA SUOMEN
LASTENKULTTUURIKESKUSTEN
LIITON VERKKOSIVUILTA

VALMIIT MATERIAALIT, MALLIT JA IDEAT

Harrastamisen Suomen malli suunnitellaan ja rakennetaan harrastusten järjestäjien kanssa. Kokemuksia jakamalla voimme yhdessä kehittää toimintaa sekä mahdollistaa yhä useammalle lapselle ja nuorelle mieluisan harrastuksen. Harrastustoiminnan hyviä käytänteitä ja materiaaleja on koottu harrastamissuomenmalli.fi -sivustolle kaikkien toimijoiden hyödynnettäviksi. Muista itsekkin ilmoittaa rohkeasti luomistasi hyvistä käytänneistä ja materiaaleista. Ilmoittaminen tapahtuu helposti Ilmoita hyvä käytänne -lomakkeen kautta. Lähetä tieto onnistumisesta meille, niin jaamme sen eteenpäin.

ILMOITA HYVÄ KÄYTÄNNE -LOMAKE
HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIN
VERKKOSIVUILLA

LÄHTEET

- Kenttälä, Marjo. Koulun kerhokäsikirja. 2008. Kerhokeskus.
- Kenttälä & Suomu. 2005. Koulu harrastuspaikkana. Näkökulmia paikalliseen yhteistyöhön. 2005. MLL.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Harrastamisen strategia.
- Oikeusrekisterikeskus. Rikostaustaote lasten kanssa toimimiseen. Luettavissa: <https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkansatoimimiseen.html>. Haettu 11.12.2021.
- Osaamiskeskus Kentauri. 2021. Harrastus- ja järjestystoiminnan merkitys nuorten elämässä.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Opetushallitus.
- Perusopetuslaki 628/1998. Perusopetusta tukeva muu toiminta. Perusopetuslaki 628/1998 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX[®]. Haettu 21.1.2022
- Tuulensalo, H., Kalliomeri, R. & Lainio, J. 2021. Kohti lapsen näköistä osallisuutta. Pelastakaa Lapset ry.

LISÄKSI OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIN JA KOULULAISKYSELYN NETTISIVUT:

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Erityisavustus kunnille harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseen. Luettavissa: <https://okm.fi/-/erityisavustus-kunnille-harrastamisen-suomen-mallin-toteuttamiseen-1>. Haettu 11.12.2021.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Harrastamisen Suomen malli. Luettavissa: <https://okm.fi/koululaiskyselyt-harrastamisesta>. Haettu 11.12.2021.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Koululaiskysely. Luettavissa: <https://okm.fi/suomen-malli>. Haettu 11.12.2021.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Koululaiskyselyn tiedotustilaisuus 17.12.2020. Tulosten esittely Power Point. Luettavissa: <https://okm.fi/documents/1410845/40279988/Koululaiskysely+2020+tulosten+esittely+17.12.2020.pdf?fbclid=IwAR2WTphL9xdnC aP35gbSk90VWb8M7mCrB8q-Z8rA7y7Ei4rHLSEZEauCH5c>. Haettu 11.12.2021.

LISÄTIEDOT

Yhteispiste

- Kuntien ja harrastusten järjestäjien tukeminen ja verkottaminen
- Hyvien käytänteiden ja materiaalien kerääminen ja jakaminen
harrastamisensuomenmalli.fi

Aluehallintovirastot

- Avustuksen käytön ohjaus: valtionavustuksen haku, käyttö ja raportointi
- Muutos- ja jatkoaikahakemukset
aviavustukset.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

- Mallin yleinen johto, kehittäminen, seuranta ja arviointi
- Avustuksen haku-ehdojen määrittäminen
- Valtakunnallinen koululaiskysely
okm.fi/suomen-malli

Harrastamisen Suomen mallin avulla voidaan tukea kokonaisvaltaisesti eri harrastussisältöjen kautta lasten ja nuorten turvallista ja merkityksellistä vapaa-aikaa ja ehkäistä yksinäisyyttä.

